

UPUTSTVO ZA PRIMJENU MEST IWA 34

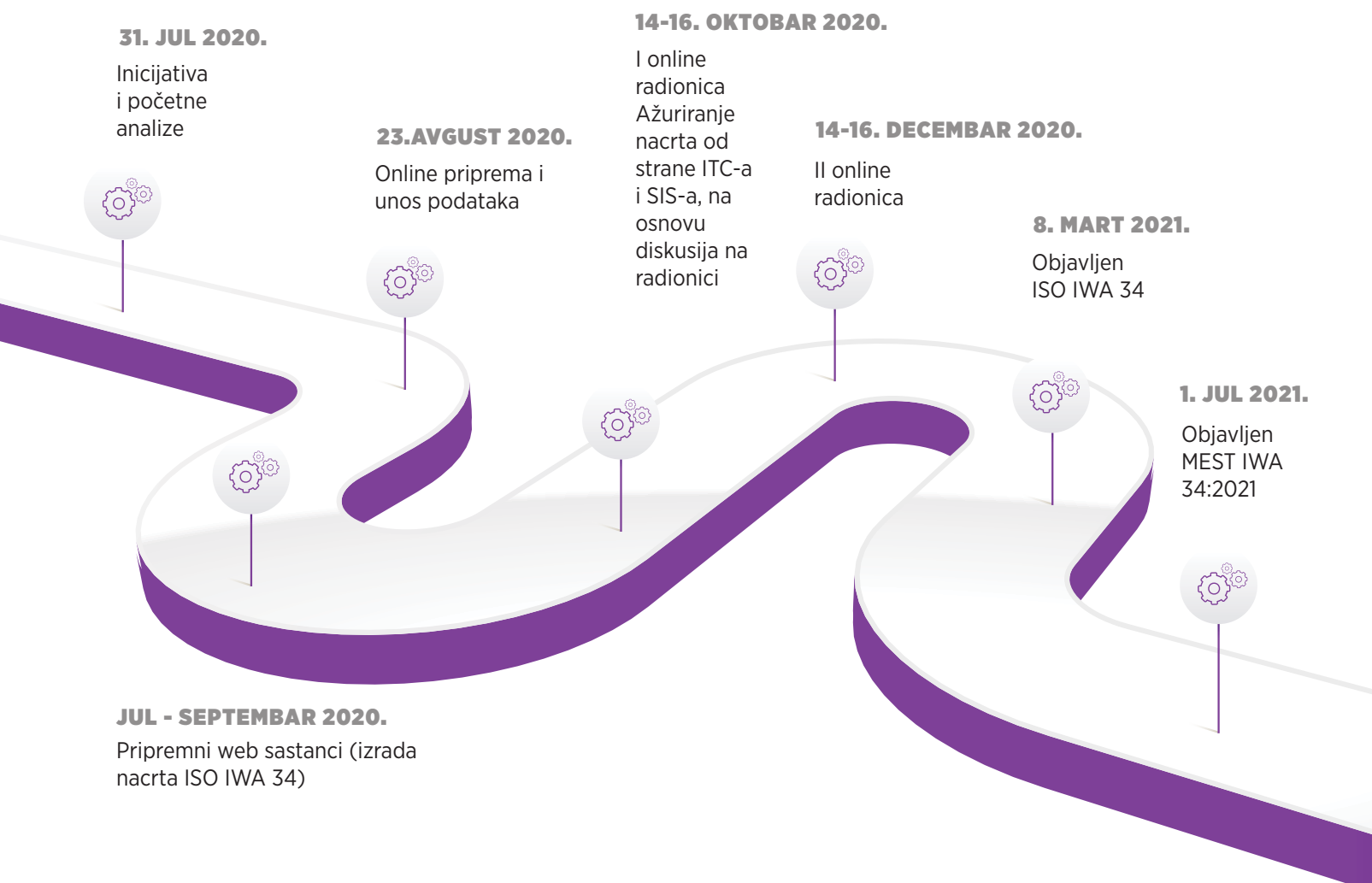
Žensko preduzetništvo Ključne definicije i opšti kriterijumi

SUPPORTED BY

Šta predstavlja međunarodni dokument IWA 34?

- prvi u svijetu skup globalnih definicija, koje se odnose na žensko preduzetništvo, poput onih koje se odnose na preduzeća u vlasništvu žena i preduzeća kojima upravljaju žene
- objavljen 8. marta 2021. godine od strane Međunarodne organizacije za standardizaciju - ISO
- daje definicije koje se mogu koristiti u programima privrednog osnaživanja žena (javne nabavke ili trgovinski programi) i za prikupljanje međunarodno uporedivih podataka o ženskom preduzetništvu (uključujući uticaj na lokalnu i nacionalnu privredu)
- dokumentom se definišu i kriterijumi za ocjenjivanje važnih faktora koji se odnose na ove definicije kao što su: vlasništvo, upravljanje i kontrola u privrednom društvu
- pomaže u olakšavanju sadašnjih i budućih inicijativa, koje imaju za cilj povećanje ekonomskog osnaživanja žena
- od prvog jula 2021. godine, dokument je uveden u crnogorski sistem standardizacije pod nazivom MEST IWA 34: Žensko preduzetništvo - ključne definicije i opšti kriterijumi ("Službeni list Crne Gore", br. 072/21). Više informacija na sajtu Instituta za standardizaciju Crne Gore www.isme.me/sr_ME/project/list
- više o Međunarodnom dokumentu za žensko preduzetništvo možete naći na sajtu Međunarodne organizacije za standardizaciju-ISO: www.iso.org/standard/79585.html

Razvoj MEST IWA 34

Definicije MEST IWA 34

PREDUZEĆE U VLASNIŠTVU ŽENA

- više od 50% vlasništva ima jedna ili više žena
- čije upravljanje obavljaju jedna ili više žena
- čiju kontrolu obavljaju jedna ili više žena
- gdje je žena ovlašćeni potpisnik pravnih dokumenata ili finansijskih izvještaja preduzeća i
- koje posluje nezavisno od preduzeća koja nijesu u vlasništvu žena.

PREDUZEĆE KOJIM UPRAVLJAJU ŽENE

- najmanje 25% vlasništva ima jedna žena ili više žena
- čije upravljanje i kontrolu obavlja jedna ili više žena
- koje ima najmanje jednu trećinu žena članova Odbora direktora, ako Odbor direktora postoji
- gdje je žena ovlašćeni potpisnik pravnih dokumenata ili finansijskih izvještaja preduzeća i
- koje posluje nezavisno od preduzeća koja nijesu u vlasništvu žena .

KOOPERATIVE KOJIMA UPRAVLJAJU ŽENE

- gdje više od 50% ukupnih glasačkih prava imaju žene, gdje su žene većina u Odboru direktora i gdje veći dio liderskih pozicija imaju žene, gdje je to moguće¹.

NEFORMALNA PREDUZEĆA KOJIMA UPRAVLJAJU ŽENE

- čije je upravljanje i kontrola povjereno jednoj ili više žena*.

* Imajući u vidu da zakonodavni okvir u Crnoj Gori ne reguliše pitanje neformalnih preduzeća, a da je definicija kooperative u dokumentu drugačija od definicije kooperative iz Zakona o kooperativama ("Službeni list Crne Gore", br. 043/15), upitnik u nastavku se odnosi na ostale oblike privrednih društava obuhvaćenih MEST IWA 34.

¹ NAPOMENA 1: žena/žene donosi(e) važne strateške i operativne odluke o ekonomskoj jedinici gdje posluje/ posluju i o organizaciji rada u nenoj/njihovoj jedinici, ona/one ne odgovaraju drugim zaposlenim niti je/njih nadgleda/ju drugi zaposleni i ona/one ne zavisi/e od jedne jedine ekonomske jedinice ili osobe koja omogućava pristup tržištu, sirovinama ili kapitalu.

I UPITNIK ZA UPRAVLJANJE

- određivanje da li preduzećem upravlja žena

Popunjavaju sva preduzeća. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće dobija odgovor na to da li pripada grupi preduzeća kojima upravlja/ju žena/e.

1. Da li žena/e posjeduje dokumenta kojima se jasno ističe njena/njihova sposobnost da upravlja/ju osnovnim funkcijama poslovanja, kao što su ovlašćenja za potpisivanje čekova i akreditiva, ugovaranje osiguranja i/ili obveznica, ovlašćenja za pregovaranje o ugovorima i finansijskim uslugama?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne – preduzećem ne upravlja žena

2. Da li žena/e ima/ju sposobnost da donosi/e odluke na dnevnom nivou, kao i krupne odluke vezane za pitanje politika i poslovanja?

- a. Da – preći na pitanje broj 3
- b. Ne – preduzećem ne upravlja žena

3. Da li žena/e ima/ju sposobnost za angažovanjem i razrešavanjem dužnosti direktora koji su zaduženi da upravljaju poslovanjem?

- a. Da – preći na pitanje broj 4
- b. Ne – preduzećem ne upravlja žena

4. Da li žena/e obavlja/ju jednu ili više najvećih pozicija u preduzeću (predsjednica, glavna izvršna direktorka, predsjedavajuća Odbora direktora, članica Uprave ili partner i slično)?

- a. Da – preći na pitanje broj 5
- b. Ne – preduzećem ne upravlja žena

5. Da li žena/e posjeduje/u operativna ovlašćenja i upravljačku kontrolu i nadzor (osim ako žena/žene ne predsjedava/ju Odborom direktora)?

- a. Da – preduzećem upravlja žena
- b. Ne – preduzećem ne upravlja žena

II UPITNIK O VLASNIŠTVU

2.1 Određivanje da li je preduzeće u vlasništvu žene

Popunjavaju preduzeća koja prethodnim upitnikom nisu svrstana u grupu onih kojima upravljaju žene. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće, koje nije svrstano u grupu onih kojima upravljaju žene, dobija odgovor na to da li pripada grupi preduzeća koja su u vlasništvu žene/žena.

JEDAN VLASNIK/CA

1. Da li je žena vlasnica preduzeća?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne – preduzeće nije u vlasništvu žena

AKCIONARSKO DRUŠTVO

1. Da li žena posjeduje najmanje 50% kapitala i prava glasa?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne – preduzeće nije u vlasništvu žena

2. Da li bilo kakav/svaki sporazum o glasanju između akcionara može razvodnjiti stvarno vlasništvo, prava ili uticaj žene vlasnice akcija ili klase akcije tog akcionarskog društva?

- a. Da – preduzeće nije u vlasništvu žena
- b. Ne – preći na pitanje broj 3

3. Da li žena vlasnica ima pravo na sve oblike vlasništva (npr. mogućnost da odradi prenos akcija, pravno vlasništvo, sklapanje obavezujućih ugovora)?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

DRUŠTVO SA NEOGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU (ORTAČKO DRUŠTVO)

Da li žena vlasnica posjeduje više od 50% udjela u društvu sa neograničenom odgovornošću?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

KOMANDITNO DRUŠTVO

1. Da li žena vlasnica posjeduje više od 50% udjela u komanditnom društvu i ima više od 50% nadzora među partnerima sa potpunom odgovornošću?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

2. Da li žene vlasnice dobijaju više od 50% prihoda i benefita uključujući poresku pretplatu, umanjenja i odlaganja koja su podijeljena ili se mogu dodijeliti komanditorima?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

1. Da li žena vlasnica posjeduje više od 50% učešća u članstvu i ima više od 50% kontrolisanog učešća među članovima?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

2. Da li žena vlasnica učestvuje u svim rizicima i podjeli dobiti srazmjerno njenom vlasničkom udjelu?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

2.2. Određivanje da li je preduzeće kojim upravljaju žene u vlasništvu žene

Popunjavaju preduzeća koja su prethodnim upitnikom svrstana u grupu onih kojima upravljaju žene. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće kojim upravlja žena/žene dobija odgovor na to da li pripada grupi preduzeća koja su u vlasništvu žene/žena.

JEDAN VLASNIK/CA

1. Da li je žena vlasnica preduzeća?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne – preduzeće nije u vlasništvu žena

AKCIONARSKO DRUŠTVO

1. Da li žena vlasnica posjeduje najmanje 25% svake klase akcija sa pravom glasa i 25% ukupnog iznosa emitovanog akcijskog kapitala?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne – preduzeće nije u vlasništvu žena

2. Da li bilo kakav/svaki sporazum o glasanju između akcionara može razvodnjiti stvarno vlasništvo, prava ili uticaj žene vlasnice akcija ili klase akcije tog akcionarskog društva?

- a. Da - preduzeće nije u vlasništvu žena
- b. Ne - preći na pitanje broj 3

3. Da li žena vlasnica ima pravo na sve oblike vlasništva (npr. mogućnost da odradi prenos akcija, pravno vlasništvo, sklapanje obavezujućih ugovora)?

- a. Da – preduzeće je u vlasništvu žena
- b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena

DRUŠTVO SA NEOGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU (ORTAČKO DRUŠTVO)

1. Da li žena vlasnica posjeduje najmanje 25% udjela u društvu sa neograničenom odgovornošću?

- a. Da - preduzeće je u vlasništvu žena
 - b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena
-

KOMANDITNO DRUŠTVO

1. Da li žena vlasnica ima najmanje 25% udjela u komanditnom društvu i najmanje 25% nadzora među partnerima sa potpunom odgovornošću?

- a. Da - preći na pitanje broj 2
 - b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena
-

2. Da li žene komanditori imaju najmanje 25% učešća u komanditnom društvu i dobijaju najmanje 25% prihoda i benefita uključujući rapodijeljene poreške olakšice, umanjenja i odlaganja ili se mogu dodijeliti komanditorima?

- a. Da - preduzeće je u vlasništvu žena
 - b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena
-

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

1. Da li žena vlasnica posjeduje najmanje 25% članskih prava i obaveza i najmanje 25% kontrolisanog upravljanja i kontrole među članovima?

- a. Da - preći na pitanje broj 2
 - b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena
-

2. Da li žena vlasnica učestvuje u svim rizicima i podjeli dobiti srazmjerno njenom vlasničkom udjelu?

- a. Da - preduzeće je u vlasništvu žena
 - b. Ne - preduzeće nije u vlasništvu žena
-

III UPITNIK ZA KONTROLU

- određivanje da li preduzeće kontroliše žena

Popunjavaju svi. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće dobija odgovor na to da li pripada grupi preduzeća koje kontroliše/u žena/e.

1. Da li organizaciona i upravljačka dokumenta sadrže odredbe kojima se ograničava sposobnost žene/žena da sprovede menadžersku provjeru i poslovna ovlašćenja preduzeća? ²

- a. Da - preduzeće ne kontroliše žena
 - b. Ne - preći na pitanje broj 2
-

2. Da li žena obavlja jednu ili više najvećih pozicija u preduzeću (predsjednica, glavna izvršna direktorka, predsjedavajuća Odbora direktora, članica Uprave ili partner i slično)?

- a. Da - preći na pitanje broj 3
 - b. Ne - preduzeće ne kontroliše žena
-

3. Žena ima ovlašćenja da upravlja ili da utiče na pravac upravljanja preduzećem i na sprovođenje politika i da ima sposobnost da donosi odluke o strategiji i pravcu razvoja preduzeća. Preduzeće ne smije da podliježe nikakvim formalnim ili neformalnim ograničenjima koji ograničavaju diskreciju žene.

- a. Da - preći na pitanje broj 4
 - b. Ne - preduzeće ne kontroliše žena
-

² Kod revidiranja ovih dokumenata, potrebno je obratiti pažnju na sljedeće:

- sastav upravljačkih struktura preduzeća (npr. Odbor direktora ili Upravni odbor);
- funkcionisanje upravljačkih struktura;
- sadržaj ugovora sa akcionarima, podzakonska akta, ugovori o radu, društvo sa neograničenom odgovornošću, ugovori o komanditnom društvu ili osnivačka akta preduzeća, i mjera u kojoj ovakvi ugovori, podzakonska akta ili statuti utiču na sposobnost žene da rukovodi preduzećem i sprovodi politike.

4. Da li postoji prethodni i/ili trajni odnos poslodavca i zaposlenog između sadašnjih vlasnika čime bi se pokazalo da žena vlasnica koja je ili je bila zaposlena ima upravljačke odgovornosti i sposobnosti?

- a. Da – preći na pitanje broj 5
- b. Ne – preduzeće ne kontroliše žena

5. U slučaju da je upravljanje trenutno ugovoreno ili povjereno pojedincima koji nijesu ženskog pola, ona lica koja imaju krajnja ovlašćenja i stručnost da zapošljavaju i otpuštaju rukovodstvo su žene?

- a. Da – preduzeće kontroliše žena
- b. Ne - preduzeće ne kontroliše žena

IV UPITNIK ZA NEZAVISNOST

4.1. Određivanje da li je preduzeće nezavisno - za preduzeća koja su u vlasništvu žena

Popunjavaju preduzeća koja su prethodnim upitnikom svrstana u grupu onih koja su u vlasništvu žena. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće, koje je u vlasništvu žena, dobija odgovor na to da li je nezavisno.

1. Da li se preduzeće definiše kao strana u bilo kom ugovoru ili ugovoru o zakupu vezano za uslove koji se razlikuju od standarda industrije ili prudentnih poslovnih praksi?

- a. Da – preći na pitanje broj 2
- b. Ne – nije nezavisno preduzeće

2. Da li postoje međusobno povezana vlasništva sa drugim preduzećima ili preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena u istoj industriji?

- a. Da - nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 3

3. Da li postoje zajednički direktori, službenici i članovi sa drugim preduzećima ili preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 4

4. Da li se način na koji preduzeće tretira zaposlene, opremu, stručnost, prostorije i ostalo dijele sa preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena ili je dobijeno od preduzeća koja nijesu u vlasništvu žena?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 5

5. Da li preduzeće koje nije u vlasništvu žena prima finansijske benefite (npr. dobit, zarada) srazmjerno obavljenim zadacima?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 6

6. Da li preduzeće ima autonomiju da ispuni sve primjenjive pravne zahtjeve koji su neophodni za obavljanje poslovanja?

- a. Da – nezavisno je preduzeće
- b. Ne – nije nezavisno preduzeće

4.2. Određivanje da li je preduzeće nezavisno - za preduzeća kojima upravljaju žene

Popunjavaju preduzeća koja su prethodnim upitnikom svrstana u grupu onih kojima upravljaju žene. Popunjavanjem ovog upitnika preduzeće, kojim upravlja/ju žena/e, dobija odgovor na to da li je nezavisno.

1. Da li se preduzeće definiše kao strana u bilo kom ugovoru ili ugovoru o zakupu vezano za uslove koji se razlikuju od standarda industrije ili prudentnih poslovnih praksi?

- c. Da – preći na pitanje broj 2
- d. Ne – nije nezavisno preduzeće

2. Da li postoje međusobno povezana vlasništva sa drugim preduzećima ili preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena u istoj industriji?

- a. Da - nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 3

3. Da li postoje zajednički direktori, službenici i članovi sa drugim preduzećima ili preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 4

4. Da li se način na koji preduzeće tretira zaposlene, opremu, stručnost, prostorije i ostalo dijele sa preduzećima koja nijesu u vlasništvu žena ili je dobijeno od preduzeća koja nijesu u vlasništvu žena ili kojima ne rukovode žene?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 5

5. Da li preduzeće koje nije u vlasništvu žena ili kojima ne rukovode žene prima finansijske benefite (npr. dobit, zarada) srazmjerno obavljenim zadacima?

- a. Da – nije nezavisno preduzeće
- b. Ne – preći na pitanje broj 6

6. Da li preduzeće ima autonomiju da ispuni sve primjenjive pravne zahtjeve koji su neophodni za obavljanje poslovanja?

- a. Da – nezavisno je preduzeće
- b. Ne – nije nezavisno preduzeće

**Empower the Women,
Boost the Economy**